

K životnímu jubileu Ireny Jančaříkové

Jubilee of Irena Jančaříková

Karel Žák¹

Abstract

RNDr. Irena Jančaříková, a geologist, speleologist and especially a worker in popularization of geology, celebrated an important jubilee of 50 years this year. During her work for the Museum of the Czech Karst (1985–2007) she became the author or curator of almost 20 temporary exhibitions, and the author of permanent exhibitions “Geology and Paleontology of the Barrandian Area” and “Caves and Cavers of the Bohemian Karst”. Simultaneously she was the author of outdoor exhibition of large blocks of local rocks called “Geopark Barrandien”. She became a worker of the Administration of the Protected Landscape Area Český Kras (Czech Karst or Bohemian Karst in English) responsible for geology, speleology and mining of minerals in 2008. Another outdoor exhibition of large blocks of local rocks was constructed under her guidance in the Solvay Quarries in 2011.

V současné stále se zrychlující době události menšího i většího významu ubíhají před našima očima překotným tempem. Mnohdy si přitom stěží stihneme povšimnout, že se někteří úplně mladí lidé najednou dožili významného životního jubilea. V případě RNDr. Ireny Jančaříkové, neúnavné popularizátorky geologie a berounské rodačky, to byly letos narozeniny nejkulatější, padesátka. Takové výročí je vhodnou příležitostí ke krátkému zastavení a ohlédnutí, co všechno jubilatka v dosavadním životě ve svém oblíbeném Českém krasu „způsobila“. Z hlediska hmotného se takovými výsledky jako Irena může pochlubit skutečně jen málokterý z geologů. Za většinou z nich zůstane pár desítek nebo stovek článků a pár knih a obvykle nějaký sbírkový materiál v muzeích. Irenino „hmotné dědictví“ se ale již nyní počítá na desítky tun – byla autorkou a hlavní hybnou silou vzniku dvou exteriérových expozic s vystavenými velkými bloky hornin. Jedna z nich je v Muzeu Českého krasu v Berouně (Geopark Barrandien) a druhá v oblasti Solvayových lomů nedaleko Svatého Jana pod Skalou. Pojďme ale začít úplně od počátku.

Blízký vztah ke geologii a k přírodě vůbec získala Irena (rozená Halbichová) již na základní škole v Berouně. Velkou zásluhu na tom měl pionýrský oddíl „Trilobit“, který vedl Tomáš Honsa, zvaný Tlapa, student geologie. Pod hlavičkou praporečnického Pionýra se v řadě měst skrývaly aktivity, které měly vedením dětí a programem blíží spíše ke skautské tradici. A právě takový byl i berounský „Trilobit“. Irena se zde úspěšně „nakazila“ vztahem k jeskyním a veškerému kamení, což se s ní od té doby táhne po celý život.

V době studia na berounském gymnáziu, konkrétně v roce 1978, se stala členkou Základní organizace 1-02 Tetín České speleologické společnosti a zejména v počátečních letech svého jeskyňářství se jeskyním věnovala deset let docela intenzivně. Ke studiu geologie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze (obor základní a ložisková geologie, zaměření sedimentární petrologie; 1980–1985) byl potom už jenom malý krok. Vedoucím její diplomové práce zaměřené na stavební suroviny hradu Karlštejna byl Prof. Jiří Konta. Jak ukazuje přehled publikací uvedený na konci tohoto medailonku, Irena v době dokončování studií na Přírodovědecké fakultě a krátce potom psala spíše krátké články o jeskyních.

První léta po nástupu do zaměstnání v berounském muzeu (1985) umožnila Ireně rozvinout to, v čem postupně našla svoji

Obr. 1. Současná „civilní“ fotografie jubilatky.

Fig. 1. The present-day photo of Irena Jančaříková.

další hlavní odbornou náplň, popularizaci geologických věd. V muzeu, pojmenovaném od 1. června roku 1993 jako Muzeum Českého krasu, strávila dlouhých 22 let (1985–2007) ve funkcích kurátorky geologické a paleontologické podsbírky, muzejní geoložky i vedoucí přírodovědného oddělení. Za tu dobu se v muzeu stala autorkou, spoluautorkou nebo kurátorkou téměř dvaceti výstav nebo jejich částí. Zmínit samozřejmě musíme to nejdůležitější, co můžete vidět kdykoliv až do současnosti – je autorkou dvou stálých expozic (Geologicko-paleontologická expozice Barrandien, 1997 a Jeskyně a jeskyňáři v Českém krasu, 1997) v Muzeu Českého krasu v Berouně. Výstavnictví ale Irenu přitahuje stále, i po přechodu do nového zaměstnání na Správě Chráněné krajinné oblasti Český kras se sídlem v Karlštejně (od roku 2008 dosud). Zde se v letech 2010 až 2012 podílela jako spoluautorka a kurátorka na vzniku dvou dalších výstav.

Neopouštějme ale muzejní etapu života jubilatky tak rychle. Jsou tam ještě další události, které určitě stojí za zaznamenání.

¹ Geologický ústav AV ČR v. v. i., Rozvojová 269, 165 00 Praha 6–Lysolaje; zak@gli.cas.cz

Český kras (Beroun), XXXVIII (2012), 50–52, 2 obr.

© Muzeum Českého krasu, Beroun

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-87708-01-9

V roce 1999 stála Irena se šperkařem Jaroslavem Náprstkem a s výtvarníkem a spisovatelem Jiřím Kahounem u zrodu starostenkého řetězu města Berouna, ve kterém jsou zasazeny zkameněliny a minerály z Berounska.

Český filmový a televizní svaz FITES uděluje od roku 2000 cenu „Trilobit“ pro nejlepší původní audiovizuální díla české filmové a televizní tvorby v Berouně. Zásahu na tom mají kromě Ireny také Anna Matoušková, Jana Forejtová a Martin Skyba.

Beroun ničivě zasáhla mimořádná povodeň v srpnu roku 2002. Geologická a paleontologická podsbírka byly v té době umístěny v přízemí budovy Muzea Českého krasu, kde výška hladiny dosáhla zhruba dvou metrů. Když jsem den po opadnutí vody pomáhal alespoň vylévat říční vodu ze šuplíků sbírkových skříní, tušil jsem, jak obrovská práce nejen Irenu, ale všechny pracovníky muzea čeká. Během dalších let se podařilo prakticky všechno zachránit, nově vybavit etiketami, uložit do krabic a sbírky tak fakticky od základu obnovit.

V letech 1985–2007 byla Irena také výkonnou redaktorkou sborníku Český kras a členkou jeho redakční rady je dodnes.

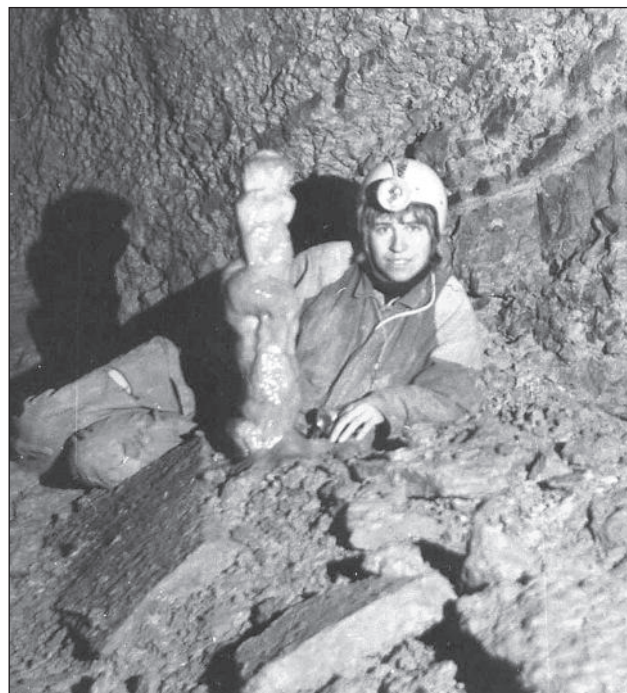
A potom tu je Geopark Barrandien, jedna z nejnavštěvovanějších expozic Muzea Českého krasu. Autor těchto řádků z vlastní zkušenosti ví, že sbírat po lomech a lesích s jeřábem a nákladním autem mnohatunové bloky hornin není žádná legrace – a dělat to dokonce dvakrát po sobě, to už vyžaduje skutečně velké nadšení pro výstavy a expozice všeho druhu. Kromě Geoparku Barrandien (2003) se totiž Irena pustila jako autorka ještě do jedné expozice bloků hornin v exteriéru ve svém novém působišti na Správě CHKO. Expozice v prostoru Solvayových lomů (2011) má tu výhodu, že ji můžete navštívit zdarma a kdykoliv. V posledních zhruba 10 letech se Irena zapojila i do filmové dokumentaristiky, jako odborného poradce nebo účinkující ji můžeme vidět v několika dokumentárních filmech a publicistických pořadech. V knize „Beroun 1989–2009, kronika města“, je Irena uvedena mezi 85 osobnostmi, které přispěly k rozkvětu Berouna po sametové revoluci.

Nyní se dostáváme k současné etapě života naší jubilantky. Z muzejnice se v roce 2008 najednou stala „státní úřednicí“ na Správě CHKO. A je třeba říct, že se své nové práce ujala velmi vehementně, až se někteří jeskyňáři začali divit. Ale pořádek musí být a opatřit všechny probíhající průzkumné a výzkumné práce v jeskyních příslušnými dokumenty a razítky je určitě potřeba (a přinejmenším zákon o ochraně přírody a krajiny to tak vyžaduje).

Nesmíme ale zapomenout na jednu velmi podstatnou Ireninu aktivitu – vedení geologických exkurzí mimořádně zajímavou krajinou Českého krasu. Vztah k povídání návštěvníkům získala již jako studentka, během brigádního působení jako průvodce v Koněpruských jeskyních (1977–1985). Pokud někdy o víkendu uvidíte v Českém krasu zdánlivě nekonečný had návštěvníků vinoucí se mezi lomy, je docela pravděpodobné, že na jeho čele bude Irena, vedoucí znalostí chtivé účastníky k další exkurzní lokalitě. Ostatně k vodění návštěvníků po Koněpruských jeskyních se Irena občas vrací i v současnosti, a to si ještě občas odskočí provést pár turistů Chrutenickou šachtou.

Vidíte tedy, že za půlstoletí se toho dá stihnout skutečně hodně. A to ani nemluvíme o Irenině životním partnerovi, jak jinak než jeskyňáři Tondovi Jančaříkovi a jejich dvou dětech. Opomímím i další zdánlivě méně významné aktivity, jako je např. cestování po exotických zemích.

Přejeme tedy naší vážené jubilantce další úspěšná léta naplněná činností prací, hodně pozorných účastníků na exkurzích, jeskyňáři, kteří budou úplně vzorní a bezkonfliktní, lomařské firmy, které budou dobře spolupracovat se Správou CHKO a vůbec všechno dobré.

Obr. 2. V dobách jeskyňářského mládí v jeskyni Martina u Tetína. Foto F. Muchna.

Fig. 2. During caving in the Martina Cave near Tetín. Photo by F. Muchna.

Publikace Ireny Halbichové/Jančaříkové 1982–2012

Početné krátké články v regionálním tisku, tedy zejména v periodikách Berounský deník, Echo, Žurnál, Zpravodaj města Žebráku nejsou zahrnuty, stejně jako nejsou uvedeny krátké recenze na regionální literaturu v jednotlivých číslech Českého krasu nebo nepublikované zprávy a další nepublikované materiály.

- HALBICHOVÁ I. (1984): Geofyzikální měření u propadu Pluto na Tobolce. – *Český kras*, X: 56–61. Beroun.
- HALBICHOVÁ I. (1985): *Výzkum stavebních kamenů hradu Karlštejna*. – Diplomová práce, Přírodovědecká fakulta UK v Praze. 80 str.
- HALBICHOVÁ I., JANČAŘÍK A. (1982): Aerosolnyj sinter i paleoklimat peštery. – In: *I. narodnaja bulgarskaja speleologičeskaja škola – Karlukovo*.
- HALBICHOVÁ I., JANČAŘÍK A. (1982–1983): Conseguenze del cambiamento della morfologia e del microclima in alcuni riempimenti minerari delle grotte di Koněprusy. – *Notiziario sezione CAI, Sezione di Napoli, N.S.*, 37, 1: 51–55. Napoli.
- HALBICHOVÁ I., JANČAŘÍK A. (1983): Aerosol sinter and the cave development. – In: *Nové směry ve speleologii / New trends in speleology*, Dobřichovice, 24.–28. 10. 1983: 8–10. Aragonit, samostatný sborník. Česká speleologická společnost. Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ-HALBICHOVÁ I. (1986): Výzkum stavebních kamenů hradu Karlštejna. – *Český kras*, XII: 91–99. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ-HALBICHOVÁ I. (1986): Zpráva o nově objevených jeskyních v Kruhovém lomu. – *Český kras*, XII: 62–65. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1987): Evidence krasových jevů v Českém krasu. – *Český kras*, XIII: 85–87. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1987): Zajímavé textury vápenců v lomu Kosov u Berouna. – *Český kras*, XIII: 36–46. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1988): Geologická situace ve štole do Koněpruských jeskyní. – *Český kras*, XIV: 33–41. Beroun.

- JANČAŘÍKOVÁ I. (1990): Petrologický výzkum sedimentů z Dolní jeskyně. – In: Matoušek V. et al.: Komplexní výzkum Dolní jeskyně č. 1119 u Koněprus v Českém krasu. – *Československý kras*, 41: 41–45. Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ I., CHLUPÁČ I. (1993): Trilobites as Gingerbread Molds. – *The Trilobite Papers*, 5: 23–24. Denman, Canada.
- JANČAŘÍKOVÁ I., CHLUPÁČ I. (1994): Trilobiti v obřadní síni berounské radnice. – *Český kras*, XIX: 41–48. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I., CHLUPÁČ I. (1994): Formy na perník s motivem trilobitů. – *Český kras*, XIX: 48–51. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1994): Geologické poměry na Tetínsku. – *Speleo*, 17: 17–18. Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ I., CHLUPÁČ I. (1995): Trilobites as Neobaroque Ceiling Decorations. – *The Trilobite Papers*, 7: 9–11. Denman, Canada.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1996): Historie geologických výzkumů v Barrandienu. – *Český kras*, XXII: 55–69. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1997): Zpráva ze semináře muzejních geologů v Měděnci v Krušných horách. – *Český kras*, XXIII: 65–66. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1997): Prof. RNDr. Ivo Chlupáč, DrSc. pětadesátníkem. – *Český kras*, XXIII: 67–68. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1997): Velkolepá akce Muzea Českého krasu v Berouně – současné otevření čtyř stálých expozic!. – *Speleo*, 25: 62–63. Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1997): Aktuálně o dění v Českém krasu. – *Speleo*, 25: 63. Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1998): Recentní badatelé v Českém krasu. – *Speleo*, 27: 76. Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1998): Muzeum Českého krasu v Berouně. – *Středočeský sborník historický*, 24: 233–235. Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1998): Historie berounského muzea s přihlédnutím ke geologickým sbírkám. – *Český kras*, XXIV: 5–16. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1998): Průvodce geologicko-paleontologickou expozicí Barrandien v Muzeu Českého krasu v Berouně. – *Český kras*, XXIV: 95–101. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1998): Průvodce expozicí „Jeskyně a jeskyňáři v Českém krasu“ v Muzeu Českého krasu v Berouně. – *Český kras*, XXIV: 101–104. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1998): Slavnostní otevření důlní expozice v Chrstenické šachtě. – *Český kras*, XXIV: 93–94. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1999): Výstava „20 let České speleologické společnosti“. – *Český kras*, XXV: 52. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (1999): Seminář muzejních geologů České a Slovenské republiky v Berouně. – *Věstník Asociace českých a moravskoslezských muzeí a galerií*, 5: 7–10. Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2000): Seminář muzejních geologů České a Slovenské republiky. – *Český kras*, XXVI: 59–61. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2000): Vladimír Lysenko šedesátníkem. – *Český kras*, XXVI: 63–64. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2001): Střídání stráží v Jenštejnském domě. – *Český kras*, XXVII: vnitřní strana obálky. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2001): Bosákovy abrahámoviny (Bosákoviny). – *Český kras*, XXVII: 60–63. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2002): Povodeň v Muzeu Českého krasu v Berouně. – *Český kras*, XXVIII: 47. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2002): Odešel prof. RNDr. Ivo Chlupáč, DrSc. – *Český kras*, XXVIII: vnitřní strana obálky. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2003): Geopark Barrandien otevřen. – *Český kras*, XXIX: 48. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2003): Geologické exkurze k desetiletí Muzea Českého krasu. – *Český kras*, XXIX: 49. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2003): Seminář geologů muzeí České a Slovenské republiky. – *Český kras*, XXIX: 49. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2003): Opět střídání stráží v Jenštejnském domě. – *Český kras*, XXIX: 50. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2003): Celorepublikové kolokvium muzejníků v Brně. – *Český kras*, XXIX: 50. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2003): Výstava „Spolupráce slovenských a českých jeskyňářů při výzkumu podzemí“. – *Český kras*, XXIX: 51. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2003): Seminář „Turistické aktivity v krasových oblastech“. – *Český kras*, XXIX: 51. Beroun.
- MATOUŠKOVÁ A., JANČAŘÍKOVÁ I. (2004): Muzeum Českého krasu v Berouně. – In: *Speleologický průzkum a výzkum v chráněných krajinných oblastech, Turistika v krasových oblastech, XI. ročník Mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí, Sborník referátů*: 5–6. Společnost pro rozvoj Českého krasu. Karlštejn.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2005): Výstava „Za tajemstvím tetínského podzemí aneb 30 let od objevení jeskyně Martina a vzniku speleologické skupiny Tetín“ v Muzeu Českého krasu. – *Český kras*, XXXI: 55. Beroun.
- BRINKE T., JANČAŘÍKOVÁ I. (2005): Zoologické sbírky Muzea Českého krasu. – *Český kras*, XXXI: 47–48. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I., BRINKE T., PŘÍDALOVÁ P. (2005): Mimořádná inventarizace osteologického materiálu v Muzeu Českého krasu. – *Český kras*, XXXI: 53–54. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I., GARKISCHOVÁ K. (2005): První berounská muzejní noc. – *Český kras*, XXXI: 49–50. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I., SKYBA M., MATOUŠKOVÁ A., FOREJTOVÁ J. (2005): Jak se dostala cena „Trilobit“ do Berouna. – *Český kras*, XXXI: 51–52. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2006): Příroda, geologie. – In: Kolektiv autorů: *Berounsko a Hořovicko, tipy na výlety, edice turistických průvodců*: 10–11. Česká turistika s.r.o., Děčín.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2006): Exkurze, Koněpruské jeskyně. – Kolektiv autorů: *Berounsko a Hořovicko, tipy na výlety, edice turistických průvodců*: 35. Česká turistika s.r.o., Děčín.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2006): Z Muzea Českého krasu v Berouně do Srbska. – *Exkurze České geologické společnosti*, 18, podzim 2006: 1–25. Česká geologická služba, Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2007): Projekt montánní činnosti ve Středočeském kraji. – *Český kras*, XXXIII: 62–63. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I., TEICHMANN J. (2006): Otevření nové expozice „Život v době mamutů aneb diorama pleistocenní krajiny“ v Muzeu Českého krasu. – *Český kras*, XXXII: 61–62. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I., JÄGER O., ŠPRYŇAR P. (2009): *Průvodce naučnou stezkou Zlatý kůň*. – AOPK ČR, SCHKO Český kras: 1–16. Karlštejn.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2011): Vladimír Lysenko sedmdesátníkem. – *Informace České geografické společnosti*, 30, 1: 82–84. Česká geografická společnost, Praha.
- HAUSMANNOVÁ I., HEŘMAN P., JANČAŘÍKOVÁ I., LOŽEK V. ml., MOTTL J., MOUCHA P., SLEZÁK M., TICHÝ T., URBAN T., VESELÝ J. (2012): Čtyřicet let cílevědomé péče o přírodu a krajinu Českého krasu. – *Ochrana přírody* 67(2): 2–7. Praha.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2012): Čtyřicetiny chráněné krajinné oblasti Český kras. – *Český kras*, XXXVIII: 41–44. Beroun.
- JANČAŘÍKOVÁ I. (2012): Chráněná krajinná oblast Český kras čtyřicátníci. – *Speleo*, 60, 79–83. Praha.